

שעור מורה מוריננו הרב יהודה גנס שליט"א שבת ויחי תשע"ז:

א. "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", והנה כבר תמה באור החיים, מדוע סיפרה התורה את כל זה, שדי היה לכאורה לומר "ויהיו ימי יעקב שני חייו...".

ב. ובחז"ל מצינו שהכוונה לנבואה לה זכה יעקב בארץ מצרים, ומתאימים הדברים עם מה שכתב רש"י על הפסוק "ותחי רוח יעקב אביהם", דהיינו ששרתה עליו נבואה, וכן עם מה שכתוב "ואתם הדבקים בה'... חיים כולכם היום", שהחיים האמיתיים הם רק בדביקות בו יתברך, ושיא הדביקות היא הנבואה.

ג. עוד מצינו בחז"ל "צדיקים במיתתם קרויים חיים", וביאור הדברים פשוט ע"פ הנ"ל, שהצדיקים במיתתם זוכים לדבוק בו יתברך, ואדרבה אלו הם החיים באמת.

ד. וברמב"ן ביאר ע"פ הנ"ל את הפסוק "לא תתגודדו... כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך" וז"ל: "אחרי שאתה עם קדוש וסגלת ה' ולא ישא... נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח אין ראוי לכם להתגודד ולהתקרח על נפש, ולא יאסור הכתוב הבכי כי הטבע יתעורר לבכות בפירוד... ומכאן סמך לרבותינו באסורם להתאבל... יותר מדאי".

בדין אבלות יום ראשון אם היא מן התורה

א. הנה מצינו בפרשה "ויעש לאביו אבל שבעת ימים", ולכאור' יש מכאן מקור שחובה מן התורה להתאבל ז' ימים, אולם כבר כתב הרמב"ם¹ ש"נתינה תורה ונתחדשה הלכה" שאין חובה מן התורה להתאבל ז' ימים, ודי להתאבל יום אחד.

ב. ולכאורה דברי הרמב"ם צ"ע קצת דמבואר מדבריו שלולא שניתנה תורה והתחדשה הלכה, היינו לומדים מכאן חובה להתאבל ז' ימים מן התורה, והדברים צ"ב דלא מצינו שכך חובה לעשות, אלא שכך עשה יוסף ליעקב, ועדיין מניין לנו שכן חובה לעשות לכל אדם, וצ"ב.

ג. והנה בעיקר מצות אבלות, נחלקו הראשונים² אם אבלות יום ראשון מן התורה או שכל עיקר האבלות אינה אלא מתקנת חכמים, שדעת הגאונים

¹ בתחילת הל' אבלות.

² עיין בכל זה ברא"ש מו"ק פרק ג' סימן ג'.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

והרי"ף והרמב"ם שאבלות ביום הראשון [כל שהוא יום מיתה וקבורה] היא מן התורה והאבלות בשאר הימים היא מד"ס, ולדעת ר"ת ור"י וסיעתם כל עיקר האבלות אינה אלא מד"ס³.

ד. וברמב"ם כתב ב' מקורות מן התורה למצות אבלות ביום הראשון: א] מדין האונן שאסור באכילת קדשים ומעשר שני. ב] מדין טומאת כהנים שהתירה וחייבה התורה לכהן להיטמא למתו כדי שיתאבל.

ה. והראשונים דפליגי סבירי שדין אנינות וטומאה אינם מדיני האבלות. [וביאור הדברים לכאן, דאונן אף אם אין לו דיני אבלות סוכ"ס הוא שרוי בצער ולכן הוא אסור בקדשים, ודין הטומאה, לא מיבעיא לסוברים שאין לו להיטמא רק לצורך, שהטומאה היא מחובת ההתעסקות בקבורת הנפטר, ואף לסוברים שמותר להטמאות שלא לצורך, מ"מ י"ל שהתורה צויתה להיטמאות כדי שיתעסקו בנפטר כראוי, וגם בלי זה י"ל דדין טומאה לחוד ודין אבלות לחוד].

ו. והנה דעת הבה"ג שמי שמת ונקבר ביו"ט שני מטמאים לו ביו"ט שני, דאין יו"ט שני דוחה אבלות דאו', אולם ברמ"א כתב שמנהגנו לא להתאבל ביו"ט שני, משום דמנהגנו כשיטות שאין אבלות כלל מן התורה.

ז. ובשו"ת ושב הכהן⁴ הסתפק לדעת הרמב"ם האם מותר לטמאות קטן אבל, דמכיון שקטנים אינם בדיני אבלות שוב אינו בהיתר טומאה [לרמב"ם שהטומא היא מדיני האבלות] או שמא דמכיון שכשיגדל יותר לו להיטמאות באופן כזה אין בו איסור ספיה.

ח. ולכאן ספיקו הנ"ל תלוי במחלו' התרוה"ד⁵ עם החת"ס⁶ בגדר האיסור לספות לקטן איסור, שלתרוה"ד הוא כדי שלא יבוא להתרגל לעשות כן בגדלותו, והחת"ס כתב דגזרת הכתוב הוא ולא דרשי' טעמא דקרא, וממילא בנידון הנ"ל לחת"ס יהיה אסור לטמאותו ולתרוה"ד יהיה מותר.

ט. אמנם כל זה לרמב"ם ודעימיה, אולם לדין דקיי"ל דאבלות אף ביום ראשון אינה מן התורה, לכאן פשוט שא"כ אבלות וטמאה ב' ענינים הם ומותר לטמאות את הקטן. [ובס' גשר החיים כתב להחמיר בזה, ולהנ"ל לכאן אינו כן, וצ"ע].

³ ולראב"ד אבלות שבעה אינה אלא מד"ס, אולם הדברים בהם מתאבלים כל ל' הם מדאו'. [ושאר הראשונים לא חילקו בכך].

⁴ סימן נ"ו.

⁵ חלק ב' סימן ס"ב.

⁶ שו"ת או"ח סימן פ"ג.